MUHIIM!

Liidhka Rinjiga Gacmaha, Dhaska iyo Ciida ee Gurigaaga ku Xeeran Waxa uu Noqon Karaa Khatar Hadii Aan Si Munaasab ah Loo Maamulin

- Caruurta kayar 6 sano jirka ayaa khatarta ugu badan ugu jira sunta liidhka.
- Liidhku waxa uu waxyeeli karaa caruurta yaryar iyo sabiyada kahor xataa inta ayna dhalan.
- Guryaha, dugsiyada, iyo xarumaha daryeelka ilmaha ee la dhisay wixii ka horeeya 1978 waxa ay u badan yihiin inay leeyihiin riji leh liidhka.
- Xataa caruurta u muuqda inay caafimaad qabaan waxa ay yeelan karaan heer khatar ah oo liidhka oo jidhkooda ah.
- Waxyeelaynta meelaha leh raniga leh liidhka ama in meesha laga saaro ranjiga liidhka leh in si munaasab ah looga tirtiro waxa uu kordhin karaan khatarta qoyska.
- Dadka waxaa ay yeelan karaan liidhka oo gala jidhkooda iyada oo markaa la neefsanaya ama la liqaya dhaska liidhka, ama iyaga oo cunaya ciida ama ranjiga leh liidhku.
- Dadku waxa ay leeyihiin ikhtiyaaro badan oo markaa ay ku yarayn karaan khatarta liidhka. Guud ahaan, ranjiga leh liidhka ee xaaladiisu wanaagsan tahay ma lahan waxyeelo (eeg bogga 10).

Janaayo 2026

Waxaad Ka Ilaalisaa Qoyskaaga Liidhka Gurigaaga

Hay'ada Ilaalinta Deegaanka Maraykanka

Gudida Badbaadada Alaabta Macmiilka Maraykanka

Waaxda Maraykanka ee Hormarka Guryaynta iyo Magaalada

Ma Waxaad Qorshaynaysaa Inaad Iibsato ama Kiraysato Guri La Dhisay Kahor 1978?

Miyaad og tahay in guriyo badan oo la dhisay wixii ka horeeyay 1978 ay leeyihiin **ranjiga liidhka leh**? Liidhka ranjiga, qurubyada soo dhacay, iyo dhasku waxaa leeyihiin sun waxyeelo leh oo caafimaadka u daran.

Akhri buug yarahan oo dhan si aad u ogaato:

- Sida liidhku uu u geli karo jidhka
- Sida uu liidhku u saamayn karo caafimaadka
- Waxa aad samayn karto si aad u ilaaliso qoyskaaga
- Halka aad ka heleyso macluumaad dheeraad ah

Kahor inta aanad kiraysan ama iibsan guri la dhisay wixii ka horeeyay 1978, sharciga federalku waxa uu dhigayaa iibiyayaasha, mulkiilayaasha guriga, dilaalada iyo maamulayaasha guryaha la kireeyo inay:

- Sheegaan macluumaadka ranjiga liidhka leh ama waxyeelada ranjiga uu leeyahay kahor inta aanu iibin guriga (ama xaalada in aanu lahayn).
- Bixiyaa dhamaan duwaanada iyo warbixinaha la heli karo ee ranjiga liidhka iyo khatara liidhka (ama xaalada in aanu lahayn).
- La socdaan digniinta rasmiga ah ee ku saabsan ranjiga liidhka.
- Siiyaan 10 maalmood si uu u eego baadhaha leh shahaadada ama qiimaha khatarta inuu ka eego liidhka.

Hadii la samaynayo mashaariic ah dayactir, hagaajin, ama ranjiyayn (RRP) ee gurigaaga la dhisey wixii ka horeeyay 1978:

- Akhri waraaqaha EPA, Tilmaamaha Xaqiijinta Badbaadada Liidhka ee Xuquuqda Dayactirka (Lead-Safe Certified Guide to Renovate Right), si aad wax uga ogaato nidaamyada shaqada badbaadada liidhka ee qandaraaslaha oo looga baahan yahay inuu raaco marka uu ka shaqaynayo gurigaaga (eeg bogga 12).

Gudida Badbaadada Alaabta Macmiilka (CPSC)

CPSC waxa uu dadka ka ilaaliyaa khatarta dhaawaca bilaa sababta ah ee macmiilka taas oo markaa loo marayo waxbarasho, hawlaha heerarka badbaadada, iyo xoojinta. La xidhiidh CPSC ee macluumaadka dheeraadka ah ee ku saabsan badbaadada iyo shuruucda alaabta macmiilka.

CPSC
4330 East-West Highway
Bethesda, MD 20814-4421
1-800-638-2772
cpsc.gov ama saferproducts.gov

Waaxda Maraykanka ee Hormarka Guryaynta iyo Magaalada(HUD)

Shaqada HUD waxaa weeye inay abuurto bulsho xoogan, joogto ah, oo loo dhan yahay iyo guryo tayo leh oo cid walbaaba awoodi karo. Xafiiska deeqda lacagta Xakamaynta Khatarta Liidhka iyo Guryaha Caafimaadka Qaba (OLHCHH) ee yaraynta khatarta liidhka, deeqaha guryaha caafimaadka qaba, iyo tilmaamaha iyo dhaqan gelinta Shuruuda Xogta Liidhka iyo Shuruucda Guryaynta Amaanka Liidhka, waxa uu ka ilaaliyaa qoysaska khatarta liidhka.

HUD OLHCHH
hud.gov/lead

Waraaqahan waxaa ay ku jiraan meel cid walba ka heli karto. Waxa ay shakhsiyaadka ama hay'ado badin karaan iyaga oo aan wax fasax ah dalban. Macluumaadka lagu bixiyay waraaqagan waxa uu ku salaysan yahay macluumaadka sayniska iyo farsamo ee wakhtigan ee arrimaha lagu soo bandhigay oo waxa ay muujinayaan xuduuda maamul ee uu sameeyay sahrciga maamulida ee hay'adaha dawlada. Kadib talada la bixiyay kadib maaha daruuri inuu bixiyo ilaalo dhamaystiran oo dhamaan xaalada ah ama waxyeelada caafimaadka oo dhan kaas oo markaa keeni kara in uu qofka soo gaadho liidhku.

U. S. EPA
U. S. CPSC
U. S. HUD

EPA-747-K-26-020
Janaayo 2026

Xafiiska Gobolka ee Hay'ada Ilaalinta Deegaanka Maraykanka (ERA)

Shaqada EPA waxa weeye in lagu ilaaliyo caafimaadka bini'aadanka iyo deegaanka. Xafiiska EPA ee Deegaanka waxa uu bixin karaa macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan shuruucda iyo barnaamijyada ilaalinta liidhka.

Deegaanka 1 (Connecticut, Massachusetts, Maine, New Hampshire, Rhode Island, Vermont iyo 10 Qabaa'il oo federal ahaan la aqoonsan yahay)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 1
5 Post Office Square, Suite 100,
Boston, MA 02109-3912
(888) 372-7341

Deegaanka 2 (New Jersey, New York, Puerto Rico, Virgin Islands iyo 8 Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 2
2890 Woodbridge Avenue
Building 205, Mail Stop 225
Edison, NJ 08837-3679

Deegaanka 3 (Delaware, Maryland, Pennsylvania, Virginia, DC, West Virginia iyo 7 Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 3
Four Penn Center
Philadelphia, PA 19103-2029

Deegaanka 4 (Alabama, Florida, Georgia, Kentucky, Mississippi, North Carolina, South Carolina, Tennessee iyo Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 4
61 Forsyth Street, SW
Atlanta, GA 30303

Deegaanka (Illinois, Indiana, Michigan, Minnesota, Ohio, Wisconsin iyo 37 Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 5 (LL-17J)
77 West Jackson Boulevard
Chicago, IL 60604
(312) 353-3808

Deegaanka 6 (Arkansas, Louisiana, New Mexico, Oklahoma, Texas, and 66 Tribes)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 6
1201 Elm Street, Suide 500
Dallas, TX 75270-2733
(214) 665-7577

Deegaanka 7 (Iowa, Kansas, Missouri, Nebraska iyo 9 Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 7
11201 Renner Blvd.
LCRD/TTP
B
Lenexa, KS 66219
(800) 223-0425

Deegaanka 8 (Colorado, Montana, North Dakota, South Dakota, Utah, Wyoming iyo 28 Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 8
1595 Wynkoop St.
Denver, CO 80202
(303) 312-6169

Deegaanka 9 (Arizona, California, Hawaii, Nevada, Guam, American Samoa, Northern Marianas, Palau, Micronesia, Marshall Islands iyo 148 Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 9 (CMD-4-2)
75 Hawthorne Street
San Francisco, CA 94105
(415) 947-8000

Deegaanka 10 (Alaska, Idaho, Oregon, Washington iyo 271 Qabaa'il)

La Xidhiidh Liidhka Deegaanka
U.S. EPA Region 10
1200 Sixth Avenue, Suite 155
Seattle, WA 98101
(206) 553-1200

Talaabooyinka Aad Qoyskaaga Uga Ilaalin Karto Waxyeelada Liidhka

Hadii aad u aragto in gurigaaga uu marsan yahay ranjiga liidhka leh:

- Ha isku dayin inaad adigu ka baabi'iso ranjiga.
- Waxa aad mar kasta ilaalisaa dusha sare ee ranjiga si markaa aad u yarayso in aanu waxyeeloobin.
- Gurigaaga halaga baaro suntan liidhka. Ka raadi bare qiimeeyaha khatarta shatiyeysan epa.gov/lead.
- Waxa aad kala hadashaa mulkiilaha gurigaaga sidii loo hagaajin lagaa in aanu ranjigu soo daadan ama qurubyo ayna soo dhicin.
- Waxa aad si joogto ah u nadiifisaa dhulka, daaqadaha, iyo meelaha la taaban karo.
- Waxa aad ka taxadirtaa inuu idin soo gaadho dhaska marka aad tirtirayso adiga oo qoyaan ku masaxaya.
- Waxa aad qabsataa EPA- ama shirkad u tirtirta si Amaan ah Liidhka oo gobolka ama Qabii;la ansixiyay, marka laga tirtirayo, la dayactirayo, ama la ranjiyaynayo. Hel FPA-ga leh shahaadada adiga oo isticmaalaya cdxapps.epa.gov/leadpro.
- Gurigaaga haka eego ranjiga leh liidhka baadhe ama qiimeeyah khatarta oo haysta shahaado kahor inta aanad iibsan, kiraysan, ama dayactir ku samaynin gurigaaga.
- Waxa aad kala tashataa daryeelka caafimaad bixiyahaaga wixii ku saabsan in laga baadho carruurtaada liidhka. Dhakhtarkaaga carruurta ayaa ka baadhi kara liidhka muunada dhiiga.
- Waxa aad maydhaa gacmaha, masaasada, kadaabada, iyo alaabta ay ku ciyaaraan carruurtaadu badanaa.
- Waxa aad xaqiijisaa in aad cuntid cunto dheelitiran oo leh bir badan, kaalshiyeem, iyo fiitaamiin C maadaama oo nafaqadani ay kaa caawin karto inaad kahortagto qaadashada liidhka.
- Waxa aad ka saartaa kabaha ama waxa aad ka masaxdaa ciida kabaha iyo wixii kale ee ciid ah kahor inta aanu guriga lasoo galin.

Liidhku Waxa uu Jidhka u Galaa Qaabab Badan

Dadka Waawayn iyo Carruurta waxa jidhkooda gala liidhku hadii ay:

- Neefsadaan dhaska (gaar ahaan inta lagu jiro hawlaha sida dayactirka, hagaajinta, ama ranjiyaynta taas oo markaa lagu waxyeelayo ranjiga sare).
- Liqida dhaska liidhka leh kaas oo markaa ku jira cuntada, cunto lagu diyaariyay meel banaan ah, iyo meelo kale.
- In la cuno qurubyada ranjiga ama ciida ee leh liidhku.

Liidhku waxa uu khatar ku yahay gaar ahaan carruurta ka yar 6 jirka.

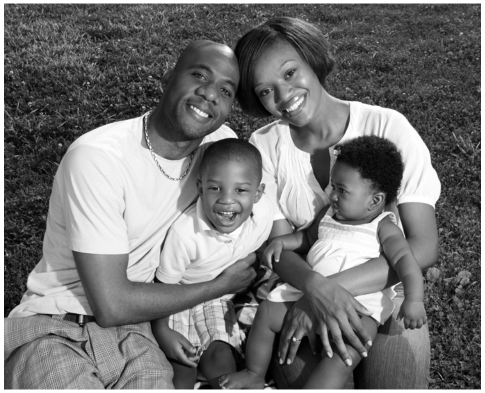

- Wakhti xaadirkan, maskaxda carruurta iyo nidaamka neerfuhu waxa ay u nugul yihiin waxyeelada liidhka.
- Jidhka koraya ee carruurta ayaa markaa liqa liidhka.
- Carruurta iyo dhallaanka waxa ay badanaa geliyaan gacmahooda iyo alaabta kale afkooda. Alaabaadkan waxa dhici karta inuu dul saaran yahay dhaska liidhku.

Liidhku wuxu khatar u yahay uur jiifka.

- Liidhka ayaa ku badan kara mudo kadib jidhka, oo waxa uu deji karaa lafaha. Liidhkaaga ku kaydsan waxa uu uga wareegi karaa uurka ilaa ilmaha caloosha ku jira ama kadib marka dhalmada isaga oo u raacaya caanaha naasta.

  Fadlan eeg boga 13 ilaa 14 wixii macluumaad dheerad ah ee ku saabsan isha liidhku ka imanayo.

Wixii Macluumaad Dheeraad ah

Xarunta Qaranka ee Macluumaadka Liidhka
Waxa aad barataa sida carruurta looga ilaaliyo sunta liidhka oo waxa aad ka heshaa macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan waxyeelada liidhka Websaytka epa.gov/lead iyo hud.gov/lead, ama la hadal lambarka bilaashka ah ee **1-800-424-LEAD (5323).**

Khadka Tooska ah ee Amaanka Biyaha La Cabayo ee EPA
Wixii macluumaad dheeraad ah ee ku saabsan biyaha la cabayo, epa.gov/safewater ama isticmaal foomka onleynka ah ee Biyaha Amaanka ee La Cabo ee EPA.

Khadka Taleefanka Tooska ah ee Gudida Badbaadada Alaabta Macmiilka (CPSC)
Wixii macluumaad dheeraad ah ee ku saabsan liidhka ku jira alaabta caruurtu ku ciyaaraan iyo alaabaadka macmiilka, ama si looga warbixiyo alaabta macmiilka ee aan amaanka ahayn ama dhaawac la xidhiidha alaabta, la hadal taleefanka bilaashka ah ee **1-800-638-2772**, ama booqo websaytka CPSC cpsc.gov ama saferproducts.gov.

Maamulka Cuntada iyo Dawooyinka
Wixii macluumaad dheeraad ah ee ku saabsan vuntada iyo agabka cuntada booqo https://www.fda.gov/food/environmental-contaminants-food/lead-food-and-foodwares.

Xarumaha Xakamaynta iyo Kahortaga Xanuunka
Wixii macluumaad ah ee ku saabsan kahortaga sunta liidhka caruurnimada hore booqo: https://www.cdc.gov/lead.

Hay'adaha Bay'ada iyo Caafimaadka ee Gobolka iyo Deegaanka
Gobolada, Qabiilada, degmooyin iyo magaalada qaar waxa ay leeyihiin shuruuc u gaar ah oo la xidhiidha ranjiga liidhka leh. Waxa aad ka eegtaa hay'adaha deegaanka si aad u aragto shuruucda khuseeya kuwaas. Badanaa hay'adaha waxa sidoo kale laga helaa macluumaadka ku saabsan shirkadaha yareeya liidhka ee aagaaga, iyo meelaha ay macquul tahay in laga helo kaalmada dhaqaale ee yaraynta waxyeelada liidhka. Waxa aad ka heshaa macluumaadka cinwaanka iyo taleefanka saxda ah ee cida lagala xidhiidhayo gobolkaaga, Qabaa'ilka ama deegaankaaga Websaytka epa.gov/lead, ama kala xidhiidh Xarunta Macluumaadka Liidhka Qaran taleefanka bilaashka ah ee **1-800-424-LEAD.**

> Dadka hadalka ama maqalku ku adag yahay waxa ay isticmaali karaan mid ka mid ah lambarada taleefanka ee ku qoron buug-yarahan ee TTY adiga oo kala hadlaya 711.

Meelaha Kale ee Uu Ka Yimaado Liidhku, sii socda

- **Tumayaasha biraha** ama warshadaha kale ee liidhka ku sii daaya hawada.
- **Shaqadaada.** Ka shaqaynta shaqooyinka qaar waxay kordhin karaan dadka waawayn khatarta liidhka, sida: dayactirka ama dahagaajinta guriga iyo dhismaha qadiimiha ah, ranjiyaynta; dhismaha, hagaajinta alaabaadka guriga, laxaamada, qodista, dayacitka gaadiidka, hagaajinta hubka iyo ka sahqaynta agaa qashinka khatarta ah lagu kaydiyo. Hadii aad ka shaqayso liidh, dhaska liidhka ama ciida ayaa maqaarkaaga kori kara, timahaaga iyo jidhkaaga gelaya, waxaa lala geli karaa guriga gaadhiga ama guriga. Maydho ama badalo dharka kadib marka aad timaado guriga. Waxa aad ku maydhaa dharkaaga shaqada meel ka gaar ah dharka qoyska intiisa kale.
- **Waxyaabaha hiwaayadaha ah** ee aad u isticmaasho liidhka, sida inaad samayso dhoobo ama quruurado, kaluumaysiga, riditaanka qoriga ama inaad ranjiyayso alaabta guriga ranji ama faarniish leh liidh. La hadal waaxda caafimaadka deegaankaaga wixii macluumaad dheeraad ah ee ku saabsan waxyaabaha aad ku samayso wakhtigaaga aad firaaqada leedahay ee ku jiri kara liidhka.
- **Alaabta lagu ciyaaro** iyo **alaabta guriga** ee qadiimiga ah waxaa dhici karta in lagu ranjiyeeyay ama farmish gareeyo leh liidh. Alaabta qadiimiga ah ee carruurtu ku ciyaarto iyo alaabaadka kale ee carruurta waxa ay kamid noqon karaan waxyaabaha leh liidhka.[4]
- Cuntada iyo dareeraha lagu kariyay ama lagu kaydiyay **liidhka kiristalka ah** ama **dhoobada laga sameeyo quruuradaha** waxaa dhici kara inay leeyihiin liidh.
- Shayda lagu sameeyay dalalka kale ee loosoo dheefiyay Maraykanka waxay yeelan karaan liidh, oo waxaa kamid ah caruusadaha, alaabaadka guriga ee ranjiyaysan, birta ama alaabaadka la isku qurxiyo, dawooyin dhaqameedka, cuntooyinka, xawaashayada, nacnacyada, kosmootiga, boodharada, waxyaabaha diimaha iyo dhaqamada gaar la isku mariyo ito dawooyinka qaar, sida "**greta**" iyo "**azarcon**," ee loo isticmaalo daawaynta caloosha.
- **Dalabka lagu ciyaaro ee qadiimiga ah** waxay yeelan karaan ranjiga liidhka leh, iyo **caruusadaha samayska ah iyo garoomada lagu ciyaaro** ee loo sameeyay hadhka caaga ah waxay yeelan karaan liidh. Ka taxadir si aad u xaqiijiso in cauurta yaryr anya cunin qurubyada caaga ah ama ayna gelin gacmahooda kahor inta aan loo farxalin.

[4] 1978, dawlada federalku waxa ay mamnuucday alaabaadka caruurtu ku ciyaarto, alaabaadka kale ee caruurta, iyo alaabta guriga ee la mariiyay ranjiga liidhka leh. 2008, dawlada federalku waxa ay mamnuucday liidhka in badanaa caruurta alaabta la mariyo. Dawlada federalku waxa ay wakhtigan mamnuucday liidhka inuu ka bato 100 ppm miisaabkiisu alaabaadka caruurta.

Saamaynta Caafimaadka ee Liidhka

Liidhku waxa uu u saameeyaa jidhka qaabab kala duwan. Waxaa muhiim ah in la ogaado in ayna jirin heer liidhka ku jira dhiiga oo amaan ah oo xataa liidhka yar uu carruurta u keeni karo waxyeelo daran.

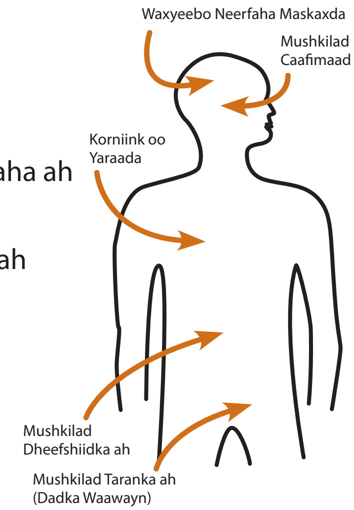

Carruurta, in uu liidhku soo gaadhaa waxa ay keeni kartaa:

- Waxyeelo nidaamka neerfaha iyo kalyaha ah
- Laxaad la'aan waxbarasho, khalkhalka soo jeedka, iyo hoos u dhac garaadka ah
- Mushkilad hadalka, luuqada, iyo habdhaqanka ah
- Isku xidhnaanta muraqaha oo liidata
- Hoos u dhac murqaha iyo lafaha ah
- Waxyeelo maqalka ah

In kastoo soo gaadhis yar oo liidhka ah ay wax iska caadi ah ay tahay, soo gaadhida liidhka badan waxa uu ku yeelan karaa saamayn aad u daran carruurta, oo ay ku jiraan suuxdin, miyir beel, iyo mararka qaar, dhimasho.

Dadka waawayn, in uu liidhku soo gaadhaa waxy kordhisaa khatarta:

- Dhicinta uurka
- Ilmaha oo wakhti hore la dhalo
- Waxa uu kordhisaa korniinka maskaxda, kalyaha iyo nidaamka neerfaha ilmaha uurka ku jira
- Mushkiladaha dhalmada (raga iyo dumarka)
- Dhiigkar
- Mushkilad dheefshiidka ah
- Khalkhal neerfaha ah
- Mushkilado xasuusta iyo soo jeedka ah
- Xanuun muraqaha iyo laalaabatooyinka jirka ah

Waxa Aad Qoyskaaga Ka Baartaa Liidhka

Waxa aad baadhaa gurigaaga iyo carruurtaada hadii aad ka shakido in uu liidh leeyahay gurigaagu.

Heerka liidhka dhiiga carruurta (BLLs) waxaa ay u kordhi kartaa si wayn 6 ilaa 12 bilood da'da ah, oo BLLs waxa ay ugu badan tahay da'da 18 ilaa 24 bilood.

Shaybaadhka dhiiga ee fudud ayaa ah qaabka ugu wanaagsan hadii ilmahaaga uu soo gaadho liidhku. Ilmaha uu soo gaadhay liidhky ma yeelanayo calaamada ama astaamo muuqda oo waxa uu u eekana karaa oo u dhaqmi karaa si ilmo caafmaad qaba oo kale. Kala hadal dhakhtar wikii talo ah ee in laga baadho ilmahaaga liidhka ah.

Shaybaadhada liidhka ee dhiiga waxaa looga baahan yahay kooxaha soo socda:

- Caruurta 12 ilaa 24 bilood jira ee ku jira Medicaid
- Caruurta u dhaxaysa 24 ilaa 72 bilood ee ku jirta Medicaid oo aan hore looga baadhin liidhka dhiiga
- Caruuta ay tahay in la baadho sida uu dhigayo Qorshaha Qabaa'ilka, gobolka ama deegaanka ee caafimaadku

Shaybaadhka liidhka dhiiga waxaa lagula taliyaa kooxda soo socda:

- Caruurta 12 ilaa 24 jirta ah ee degan aaga khatarta sareysa (*) oo kamid ah shacabka khatarta badan ugu jira*
- Cartuu ama xubnaha kale ee qoyska ee uu saameeyey liidhka

Dhakhtarkaaga ayaa kuu sharixi kara waxa ay ka dhigan tahay natiijada shaybaadhka iyo hadii shaybaadhka loo baahan yahay.

- Caruurta qaar waxay u badan tahay in liidhku waxyeelo wax ka badan inta kale. Waxaa kamid ah caruurta degan ama mudo jooga guriga ama dhismaha la dhisay kahor 1978, ee kasoo jeeda qoysaska denyarta ah, ee la degan ama la joogjooga qof ka shaqeeya liidhka ama ah soo soo geleyti, qaxooti ama dhawaan laga soo qaaday dalalka soo koraya.

Meelaha Kale ee Liidhku Ka Yimaado

Liidhka Biyaha La Cabo

Meelaha ugu badan ee liidhku uga yimaado biyaha lagu cabayo guriga waa beebka, qalabyada, madiibadaha ama waxyaabaha wax lagu beero, iyo qasabadaha, beebabka liidhka ka samaysan.

Beebabka liidhka waxa ay u badan tahay in laga helo magaalooyinka iyo guryaha la dhisay wixii ka horeeyay 1986.

Waxa aad urin kartaa ama dhadhamin kartaa liidhka ku jira biyaha la cabo.

Si aad u xaqiijiso in liidh uu ku jiro biyaha aad cabayso, waa inaad baartaa biyaha adigoo isticmaalaya shaybaadh (Ka eeg hoos).

Waxa aad xasuusataa guryaha qadiimiga ah ee leh ceel u gaar ah waxa sidoo kale ay soo saaraan waxyaabo leh liidh.

Talaabooyinka Ugu Muhiimsan ee Aad Qaadi Karto Si Aad U ayarayso Liidhka Biyaha La Cabo

- Waxa aad kaliya biyo qabow u isticmaashaa cabida, karinta iyo qasitaanka caanaha carruurta. In diirintu ayna biyaha ka saarin liidhka.
- Kahor inta aanad cabin, waxa aad waxoogaa biyaha ku furtaa beebka adiga oo qasadaba furaya, ku mayranaya, dharka, ama adigoo ku dhaqaya alaabta.
- Si joogto ah u nadiifi qasabada (oo sidoo kale loo yaqaan aerator).
- Hadii aad isticmaalayso filtare la xaqiijiyay si aad uga saarto liidhka, akhri tilmaamaha si aad u ogaato goorta aad badali karto khadka. Inaad isticmaashaa filterku kadib marka uu dhaco waxa ay keeni kartaa in waxqabadkiisa meesha ka saarida liidhku ay yaraato.

Waxa aad la xidhiidhaa shirkada biyaha si aad u ogaato hadii beebku uu ku xidhan yahay gurigaaga ee biyaha ee guud (oo loo yaqaan khadka adeega) inuu ka samaysan yahay liidhka. Shirkada biyaha aagaaga waxa ay sidoo kale bixin kartaa macluumaad ku saabsan heerka liidhka ee ku jira beebabka biyaha.

Wixii macluumaad dheeraad ah ee ku saabsan biyaha la cabayo, fadlan isticmaal foomka onleynka ah ee Xafiiska Biyaha Dhulka iyo Biya La Bacayo ee EPA.

La hadal waaxda caafimaad deegaanka ama shirkada biyaha si aad u ogaato baadhitaanka biyaha, ama booqo epa.gov/safewater macluumaadka liidhka ku jira biyaha la cabayo ee EPA. Gobolada qaar ama shirakda qaar waxa ay bixiyaan barnaamijyo lagu bixiyo shaybaadhka biyaha ee dadka deegaanka. Waxa aad la xidhiidhaa shirkada gobolla ama deegaanka ee biyaha si aad wax badan uga ogaato.

Dayactirka, Hagaajita ama Ranjiyaynta Guri uu Marsan Yahay Ranji Leh Liidhka

Hadii aad shaqaalaysiisato shirkad markaa kuu qabata mashruuc dayactirta, hagaajinta, ama rajiyaynta (RRP) guriga ama xarunta daryeelka carruurta ah oo la dhisay wixii ka horeeyay 1978 (sida waxbarashada dugsiga kahor iyo xanaanada carruurta), qandaraaslahaagu waa inuu:

- Noqdaa Shirkad Amaanka Badbaadada U shatiyeysan ee ay ansixisay EPA ama barnaamijka gobolka ama Qabaa'ilka maamulka EPA
- Isticmaalaa shakhsi u qalma oo si gaar ah loo tobobaray (Hagaajiye Shahaado Amaanka Liidhka Haysta) kaas oo markaa raacaya nidaamka shaqada amaanka liidhka si markaa uu uga hortago sunta liidhka
- Bixiyo waraaqo macluumaadka waxyeelada liidhka EPA, *Tilmaamaha Amaanka Liidhka La Xaqiijiyay ee Tirtirka Saxda ah*

Qandaraaslaha RRP ee ka shaqaynaya guryaha iyo xarunta daryeelka caruurta la dhisay wixii ka horeeya 1978 waa inuu raacaa nidaamka badbaadada liidhka ee:

- **Xidhitaanka aaga shaqada:** Aaga waa in la xidhaa si markaa dhaska iyo qurubyadu ayna uga bixin meesha laga shaqaynayo. Calaamad digniin ah waa in lagu dhejiyaa, waana in la isticmaalaa caag ma wixii kale ee alaab ama xabag ah.
  - **Waa in la iska ilaaliyaa qaabka dayactirka ee markaa soo saaraya dhaska sunta liidhka ee badan.** Qaababka qaar ayaa soo saara liidh isticmaalkooda la mamnuucay. Waxyabahan mamnuuca ah waxaa weeye:
  - Danba furan ama tooshka
  - Ciida, burburta, qorshaynta, irbadaha, ama qarxinta iyada oo la adeegsanayo agab xoog badan iyo agabka aan markaa qaban karin oo aan nuugi karin dhaska ka imaada
  - In la isticmaalo qoriga oo ah heerkul ka badan 1100°F
- **In si wanaagsan loo nadiifiyo.** Meesha lagu shaqaynayo waa in maalin kasta la nadiifiyaa. Marka shaqadu dhamaato, aaga waa in la nadiifiyaa iyada oo markaa la isticmaalayo qaabka nadiifinta gaarka ah oo kadibna sax si aad u xaqiijiso nadiifinta saxda ah.
- **In si sax ah loo daadiyo qashinka.** Waxa aad uruurisaa oo aad afka ka xidhaa bacaga dhaska ama marooyinka. Marka aad qaadayso, waxa aad xaqiijisaa in qashinka la xidho si markaa looga hortago inuu kasoo baxaan dhas iyo qurubyo.

Si aad wax badan uga ogaato shuruudaha EPA ee mashaariicda RRP, booqo epa.gov/getleadsafe, ama akhri *Tilmaamaha Xaqiijinta Badbaadada Liidhka ee Ka Saarida Saxda ah.*

Halkee Laga Helaa Ranjiga Liidhka

Guud ahaan, hadba sidii uu gurigaaga ama xarumaha daryeelka caruurtu uu qadiimi u yahay, ayay u badan tahay in uu marsan yahay ranjiga liidhku.[1]

Guryo badan, iyo xarumo badan caruurta lagu daryeelo oo la dhisay wixii ka horeeyay 1978 waxa ay marsan yihiin ranjiga liidhka leh. 1978, dawlada federalku waxa ay mamnuucday isticmaalka alaabaadka macaamiisha ee uu marsan yahay ranjiga liidhku.[2]

Waxa aad ka ogaataa sida loo ogaado hadii ranjiga uu leeyahay liidh boga 7.

Liidhka waxaa laga heli karaa:

- Guryaha iyo xarumaha daryeelka caruurta ee magaada, miyiga, ama meelaha ka baxsan magaalada.
- Guryaha gaarka loo leeyahay iyo kuwa dadweynaha iyo guryaha dabaqa ah.
- Digaarada banaanka iyo guraha ee guriga.
- Ciida ku xeeran guriga. (Ciida waxa uu uga iman karaa liidhku ranjiga banaanka iyo meelo kale, sida isticmaalka hore ee shidaalka gaadiidka ee liidhka lagu daray.)

Waxa aad macluumaad dheeraad ah ka ogaataa epa.gov/lead.

[1] "Ranjiga liidhka leh" waxa wakhti xaadirkan ay ku sheegtaa dawlada federalku inuu yahay heer ka badan ama le'eg 1.0 miligiraam sentimeetir iskuweerkiiba (mg/cm2), ama wax ka badan miisaanka 0.5%.

[2] "Ranjiga leh liidhka" waxaa ay ku sheegtaa dawlada federalku inuu yahay liidhka ranjiga isaga oo cusub ku qalalay oo ka badan 90 qaybood milyankiiba (ppm) miisaanka ah.

Ogaanshaha Ranjiga Liidhka Leh iyo Waxyeelada Ranjiga Liidhka Leh

Marka uu duugoobo ranjiga liidhka leh (dhilmo, soo googo'o, dil dilaaco, ama waxyeeloobo) waa sun oo waxa loo baahan yahay in si dhakhso ah wax looga qabto. **Ranjiga liidhka leh** waxa sidoo kale laga heli karaa meelaha dusha ah taas oo markaa carruurta ay ruugi karaan ama kaas oo markaa inta uu duuboobmo dildilaaci kara, sida:

- Daaqada iyo moorinta daaqada
- Albaabada iyo fireemka albaabka
- Jaran jarada, wadiiqada, iyo barandada

Ranjiga liidhka leh caadiyan waxyeelo malaha hadii ay xaaladiisu wanaagsan (sidaadii) tahay oo hadii aan la tataabanin ama aan la xoqin meelaha daaqada ah.

Dhaska liidhka waxa uu samaysmi karaa markii ranjiga liidhka leh la xoqo, ciid la mariyo ama la kululeeyo. Dhaska liidhka ayaa sidoo kale samaysmi kara marka bamka ama burushka wax lagu ranjiyaynayo la isku dhufto.

Qurubyada ranjiga liidhka leh iyo dhaska waxa uu gaadhi karaa meelaha dusha iyo shayada ay dadku taaban karaan. Dhaska liidhka waxa uu ku dagaa oo uu dib u geli karaa hawada marka guriga la xaaqaayo ama la qalajinaayo, ama marka dadku ay dul socdaan.

EPA waxay wakhti xaadirkan ee gaadhsiisan heerka laga warbixinayo ee liidhka waxaa lagu cabiraa shaybaadhka liidhka la ogaato ee EPA ee khatartaku.

Hadii aad ka shakido ranjiga liidhka leh gurigaaga, waa inaad si joogto ah u nadiifisaa si aad u yarayso shaska adiga oo isticmaalaya xogta ku taala boga 9 iyo 11, gaar ahaan marka ay caruur yaryar degan yihiin guriga. EPA kuma taliso dhimaha liidhka in la mariyo dhaska lidhka iyada oo dhaska liidhku uu yahay ama ka badan yahay heerka ay tahay in talaabo laga qaado ee ku yaala boga 11.

Liidhka ciida waxa uu keeni karaa waxyeelo marka ay carruurtu ku ciyaarto ciida ama marka ay dadku usoo qaataan ciida guriga inta ay kabaha usoo raacdo. EPA waxay wakhti xaadirkan ku sheegtaa heerka liidhka ee ciida wayxeelada leh:

- 400 qaybood milyankiiba (ppm) iyo wixii ka sareeya ee aaga ciyaarta ee ciida leh
- 1,200 ppm (celcelis ahaan) iyo wixii ka sareeya ee ciida ee inta hadhsan ee barxada

Xasuusnaw, liidhka ranjiga soo googo'ay - oo aad markaa arki karto- iyo dhaska liidhka ama ciida-oo aanad arki karin-labaduba waxyeelo ayay leeyihiin.

Qaabka kaliya ee aad ku ogaan karto hadii ranjiga, ama ciida ay leedahay waxyeelo waa inaad baarto. Bogga xiga waxa uu sharaxaa sida aad taas u samayn karto.

Yaraynta Waxyeelada Liidhka, sii socda

Hadii gurigaaga laga nadiifiyay liidhka, waa inaad dhaska ka nadiifitaan marka shaqada la dhameeyo., hawlaha ka saarida dhaska waa in qabtaa ilaa inta tijaabada nadaafadu muujinayso in heerka ugu yar ee dhasku uu jiro kaas oo u baahan heerarka talaabooyinka soo socda:

- 5 micrograms isku wareeg fuudhkiiba ($\mu g/ft^2$) dhulka, oo ay ku jiraan dhulka roogaga ah
- 40 $\mu g/ft^2$ dabaadhka daaqada gudaha
- 1400 $\mu g/ft^2$ meelaha godan ee daaqa

Abatements waxaa loogu talo geley inuu gebi ahaanba meesha ka saaro waxyeelada ranjiga. Laakiin, marka la dhamaystiro nadiifinta, dhaska liidhku waxa uu kasii sarayn doonaan heerka laga warbixiyo (eeg boga 6) oo dib usoo geli karaa sidoo kale meelaha laga saaray. Talaabooyinka lagu yaraynayo dhaska liidhka kadib marka nadiifinta waxaa kamid ah:

- U isticmaal faakuyuumka HEPA dhamaan alaabaadka iyo shayada kale ee lagu soo celinayo aaga.
- Waxa aad ii joogto ah ugu nadiifi funka, dahaashka daaqada, meelaha godan ee daaqa iyo meelaha kale ee dusha ah maro ama buush iyo nadiifiyaha guud.

Fadlan eeg boga 9 wixii macluumaad dheeraad ah ee talaabooyinka aad qaadi karto si aad u ilaaliso gurigaaga kadib marka abatement lagu sameeyo. Wixii kaalmada helitaanka xirfadle abatement oo shahaado u haysta oo deegaankaaga ah, la hadal gobolka, Qabaa'ilka ama hay'ada deegaanka (eeg boga 15 iyo 16), ama booqo cdxapps.epa.gov/leadpro, ama la hadal 1-800-424-LEAD [5323].

Yaraynta Waxyeelada Liidhka

Khalkhalinta ranjiga liidhka leh ama inaad si aan munaasab ahayn u tirtirtaa waxa ay kordhisaa inay qoyskaaga ku faafto waxyeeladu oo xataa dhas badan oo liidhka ahi uu gurigaaga saameeyo.

- Marka laga tago nadaafada maalin kasta iyo nafaqada wanaagsan, waxa aad si kumeel gaadh ah u yarayn kartaa waxyeelada ranjiga adiga oo markaa qaada tallaabooyin, sida inaad dayactirto ranjiga waxyeeloobay ee meelaha muuqda iyo inaad ka beerto doog aaga ciida ee waxyeeloobay. Tallaabooyinkan maaha xal waara oo waxa ay u baahan doonaan in si joogto ah loola socdo.
- Waxa aad yarayn kartaa soo gaadhitaanka liidhka ee dadka marka la dayactirayo, hagaajinayo ama ay ranjiyaynayaan qandaraasle shahaado ka haysta EPA, Qabaa'ilka ama gobolka kaas oo markaa lagu tobobaray isticmaalka nidaamka badbaado ee gobolka. Hadii aad laftaadu shaqadaas qabanayso, waxa aad ogaataa sida aad u isticmaali karto nidaamka badbaadada shaqada ee gurigaaga.
- Si aad sunta uga saarto, waa inaad shaqaalaysiisaa qandaraasle yareeya khatarta liidhka oo shahaado haysta. Qaabka Yaraynta (oo loogu talo geley in meesha uga saarida khatarta ranjiga liidhka leh si rasmi ah) waxaa kamid ah meesha ka saarida, moorinta, ama in lagu xidho waxyaabo gaar ah ranjiga liidhka leh. Inaad ku dul ranjiyayso ranjiga waxyeelada leh mid caadi ah maaha qaab loogu joojin karo khatarta ranjiga liidhka si rasmi ah.

Mar kasta waxa aad isticmaashaa qandaraasle shahaaho haysta kaas oo markaa loo tobobaray sidii uu markaa uga shaqayn lahaa liidhka si amaan ah.

- Shaqaalaysii Shirkad Badbaadada Liidhka Shahaado ku Haysata (eeg boga 12) si ay u samayso mashaariicda dayactirka, hagaajinta, ama ranjiyaynta (RRP) taas oo markaa khalkhalinaya ranjiyaynta dusha.
- Shaqaalaysiinta qandaraasle yrayn oo shahaado haysta si aad sunta ugu saxdo si rasmi ah. Tani waxa ay xaqiijin doontaa in qandaraaslaha uu garan karo sida uu si amaan ah ugu shaqayn karo oo uu markaa u helo agabka nadaafa ee saxda ah ee dhamayskaritan.
- Qandaraaslaha shahaadada haystaa waxaa uu haystaa shaqaale xirfadle ah oo markaa si taxadir ah u raacaya shuruucda amniga ee ay dejiyeen gobolka ama Qabaa'ilka ama dawlada federalku.

Waxa aad Ka Eegtaa Gurigaaga Liidhka

Soo kaxayso xirfadle liidhka oo shahaado haysta si uu uga baadhi karo gurigaaga liidhka dhawr qaab:

- **Baadhitaanka** ranjiga liidhka leh waxa uu kuu sheegi karaa hadii gurigaaga lagu ranjiyeeyay ranjiga liidhka iyo halka uu ku yaal. Kuuma sheegeyso hadii gurigaaga uu wakhti xaadirkan leeyahay sun ama sida looga shaqaynayo. Baadhe ranjiga liidhka oo ku tobobaran oo haysta shahaado, aya baadhi doona ranjiga
  - Mishiinka raajiga laydhka foloorantiga ah (XRF)
  - Baadhitaanka shaybaadhka ee muunada ranjiga oo uu qaaday baadhaha si uu ugu baadho shaybaadhka liidhka ee la aqoonsan yahay

Qiimaynta khatartu waxa ay kuu sheegi doontaa hadii gurigaagu uu wakhti xaadirkan leeyahay waxyeelo ranjiga ah, dhas ama ciida ku jirta iyo talaabada aad qaadayso si aad uga fal-celiso wixii waxyeelo ah. Baadhaha khatarta ranjiga liidhka oo tobobaray oo shahaado haysta, ayaa:

- Qaadi doona muunada ee wixii duugoobay ee albaabka, daaqadaha, dhulka, jaran jarada, iyo gidaarka ah
- Muunada dhaska ee ranjiga dhulka sare u dhaw iyo muunada ciida ee dhulka
- Waxa ay tahay inaad hesho shaybaadh ranjiga ah, iyo muunada ciida

- **Isku-darka baadhitaanka iyo qiimaynta khatarta** waxa ay kuu sheegeysaa hadii uu leeyahay ranji liidh kwg iyo hadii gurigaaga uu leeyahay waxyeelo liidh, iyo halka ay labaduba ku yaalaan.

Waxa aad xaqiijisaa inaad akhrido warbixinta marka la dhameeyo baadhitaanka ama qiimaynta khatarta, oo waxa aad waydiisaa wixii aanad fahmin. Waxaad si dhaw ula socotaa aagaga aad og tahay inuu leeyahay ranjiga leg liidhka.

Ka Baarida Gurigaaga ee Liidhka, sii socda

Marka aad u diyaar garoobayso shaqada dayactirka, hagaajinta, ama rajiyaynta ee guriga la dhisay wixii ka horeeyay 1978, dayactiraha Shahaada ku Haysta Amaanka Liidhka (eeg boga 12) ayaa samayn doona la socodka:

- Qaadi kara muunada qurubka ranjiga si markaa loo ogaado hadii ranjiga aaga loo qorsheeyay dayactirka uu liidh leeyahay oo waxa uu u diri doonaa shaybaadh ay aqoonsan tahay EPA si uu markaa u qiimeeyo.
- Waxa aad isticmaashaa bushqada baadhitaanka EPA si aad u ogaato in aanu jirin ranji liidh leh
- Waxa aad u qaadataa in ranjiga liidhka uu jiro oo markaa waxa aad ka taxadirtaa shaqada

Waxaa jira barnaamijyo gobolka, Qabaa'ilka iyo federalka ah oo markaa lagu xaqiijinayo in baadhitaanka loo sameeyo si amaan ah, lagu kalsoon yahay, oo wax ku ool ah. Waxa aad la xidhiidhaa hay'ada deegaanka ama gobolka si aad u hesho wixii macluumaad ah, booqo epa.gov/lead, ama la hadal **1-800-424-LEAD (5323)** si aad u eego liiska cida lala xidhiidhayo ee deegaankaaga.[3]

[3] Dadka hadalka ama maqalku ku adag yahay waxa ay ka heli karaan lambarka TTY iyada la garaacayo 711.

Waxa Aad Samayn Karto Si Aad U Ilaaliso Qoyskaaga

Hadii aad ka shakido in gurigaaga uu leeyahay waxyeelo ranjiga liidhk ah, waxa aad qaadi kartaa tallaaboyin degdeg ah si aad u yarayso khatarta qoyskaaga:

- Hadii aad ku jirto kiro, waxa aad ogaysiisaa mulkiilaha guriga wixii soo go'a ama soo dhaca ee ranjiga ah.
- Waxa aad nadiifisaa meelaha ranjiyaysan oo yayna yeelan dhas. Waxa aad nadiifisaa dhulka, daaqadaha, moorinta daaqadaha, iyo meelaha kale todobaad kasta. Waxa aad isticmaashaa masaxaad ama isboonji iyo biyo diiran iyo saabuunta guud ee wax lagu nadiifiyo. (Xasuusnaw: weligaa ha isku darin ammonia iyo waxyaabaha jaafeesha aha maadaama oo ay samayn karaan gaas khatar ah.)
- Waxa aad nadiifisaa ranjiga soo daatay isla markaba adiga oo aan markaa dhas abuuraynin.
- Si fiican u nadiifi isboonjiga iyo masaxaada marka aad ku nadiifinaysid meelaha uskaga leh ama aaga dhaska leh, oo waxa ugu xoqdaa hore iyo dib.
- Waxa aad maydhaa gacmahaaga iyo gacmaha caruurtaada badanaa, gaar ahaan kahor inta aanad cunin cunto iyo kadib marka aad hurdo isku diyaarinaysaan iyo wakhtiga hurdada.
- Waxa aad si joogto ah u nadiifisaa meelaha lagu ciyaaro. Waxa aad maydhaa masaasada, kadaabada, alaabta lagu ciyaaro, iyo xayawaanka caruusada ah.
- Waxa aad ka ilaalisaa inay carruurtu calaaliyaan ama afka la galaan daaqadaha caagooda ama meelaha kale ah ee la ranjiyeeyey, ama inay cunaan ciida.
- Marka la tirtirayo, dayactiryo, ama la ranjiyaynayo, waxa aad qabsataa EPA-Qabaa'ilka, ama shirkad tirtirta si Amaan ah Liidhka oo gobolku Ansixiyay(ee boga 12).
- Nadiifi oo waxa aad iska saartaa kabaha inta aanad soo gelin guriga si aad markaa uga hortagto inay kusoo raacdo ciidu.
- Waxa aad xaqiijisaa inay carruurtu cunaan cuno leh khudaar bisil, khudaar cagaaran, midho, waxyaabaha ka samaysan caanaha iyo borootiin dheelitiran. Cuntooyinka leh kaalshiyeemka, ayranta, iyo fiitaamiin C waxay yarayn kartaa dheehashada liidhka ee jidhka. Caruurta calooshoodu madhan tahay waxay nuugaan liidh ka badan inta caruurta ay calooshoodu ku jirto cunto.